

Ivan Tušek¹

ARHEOLOŠKA IZKOPAVANJA V ILIRSKI ULICI V ORMOŽU LETA 2004

Leta 2004 so bila izvedena arheološka zaščitna izkopavanja na območju Mestnega jedra Ormoža, ki je z občinskim odlokom zaščiteno kot kulturna dediščina pod EŠD 500. Našli smo v geološki osnovi arhitekturne ostaline (linije lesenih kolov), kose prazgodovinskega ilovnatega ometa, odlomke keramike in bronasto iglo s spiralno zavito glavico iz obdobja KŽG.

V ormoškem mestnem jedru, v Ilirski ulici, so bila v avgustu leta 2004 izvedena arheološka zaščitna izkopavanja na parc. št. 991/1, 991/2 in 992/2, vse k.o. Ormož, lastnik Stanko Kosi. Arheološka dela so potekala na južnem robu (strmina proti reki Dravi) utrjene prazgodovinske ormoške naselbine, ki sodi v pozno bronastodobno obdobje ali v kulturni krog tako imenovane »kulture žarnih grobišč« (KŽG). Kulturne ostaline (prazgodovinski ilovnat omet, odlomki keramike in bronaste najdbe) tako sodijo v čas med leti 1.000 in 700 pr.n.št. Prostor novogradnje je ležal znotraj območja prazgodovinske naselbine, ki je bila z Odlokom o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v Občini Ormož (Ur. vestnik občin Ormož in Ptuj, št. 10/84) razglašena za kulturno dediščino v Ormožu, z evidenčno številko dediščine (EŠD) 500 v registru kulturne dediščine (RKD) R Slovenije.

Najprej je bila strojno odstranjena do 35

cm debela vrtna plast humusa, kjer se je pojavila predvsem na severozahodnem in zahodnem delu izkopa ruševinska plast in nato je bil narejen prekop za električni kabel. Humusna plast je bila do omenjene globine polna odlomkov različne bronastodobne keramike, redke žganine in kosov rdeče ožganega prazgodovinskega ilovnatega ometa. Prazgodovinska kulturna plast je bila z obdelovanjem vrta močno poškodovana do globine med 30 in 35 cm, vendar so se v geološki osnovi, v rumeni ilovnati plasti, ki je bila sterilna, ob ureditvi tlorisne površine izkopa (strganju) pokazale gradbene strukture – stojke lesenih pokončnih kolov, vkopanih v ilovnato osnovo, pa tudi dve kurišči in manjši zbiralnik za vodo.

Ormož 2004, Ilirska ulica. Urejanje tlorisne površine po strojnem snemanju za novogradnjo (S. Kosi). Foto: I. Tušek.

Ob odlomkih raznolike bronastodobne keramike, med katerimi prevladujejo odlomki grobih kuhinjskih rdečerjavo žganih loncev, ornamentiranih v večini s plastičnim rebrom, na katerih so odtisi prstov izdelovalca, in sivočrno žganih skodelic s trakastim, ustje

¹ **Ivan Tušek**, univ. dipl. arheolog, konservatorski svetnik, Peršonova ulica 12, 2250 Ptuj.

Ormož 2004, Ilirska ulica. Tlorisna površina z vidnimi arheološkimi strukturami iz obdobja KŽG. Foto: I. Tušek

presegačim ročajem in vretenc (vijčkov), smo našli tudi odlomke piramidalnih keramičnih uteži, široke jezičaste držaje, okrogel keramični svitek, ornamentiran s koncentričnimi krogi, in polno glinasto kolesce z luknjo v sredini, ki je bilo verjetno del otroške igrače (vozička).

V jugovzhodnem vogalu izkopišča smo dokumentirali večjo jamo z ostalinami manjših kolov ob robu jame, katere stene so bile rdeče ožgane, v zasipu jame pa je bilo več kosov preluknjane rdeče rjavo prežgane preluknjane rdečerjavo prežgane plošče in odlomkov prenosne peči (ražnja). Lahko domnevamo, da je bilo v tej jami, št. 10, kurišče, v bližini pa je bila tudi jama, ki je nedvomno služila za vodni zbiralnik.

Od kovinskih najdb smo našli dve bronasti igli s spiralasto zavito glavico, od katerih je ena ohranjena v celoti, druga pa je imela ohranjeno le spiralasto zavito glavico z delom vratu.

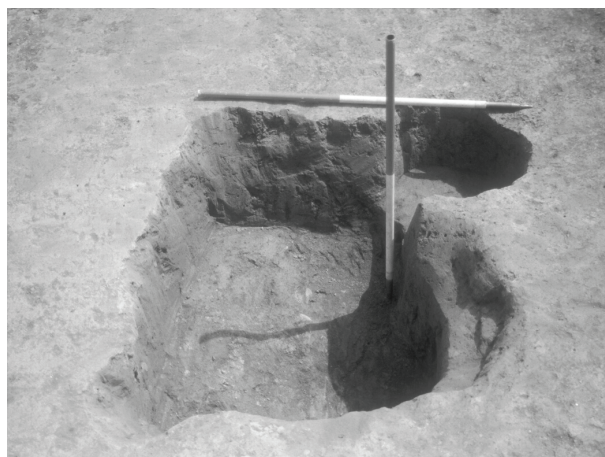
Po najdbah sodeč, smo našli prostor, kjer so v prazgodovinski hiši stale statve, in drugega

z ognjiščem, ki se je nedvomno uporabljal za pripravo hrane. Ta dva prostora sta pripadala vsaj trem pravokotnim objektom, ki so bili razporejeni okrog že omenjenih prostorov, kar nam potrjujejo stojke različnih velikosti, povezane v ravne linije (stene).

Prazgodovinske jame navpičnih kolov v vrstah dajejo slutiti, da gre za stenske strukture, ki so jih dopolnjevali po vsej površini najdeni kosi rdeče ožganega ilovnatega ometa z ostalinami šibja in vej za utrjevanje prepleta med lesenimi koli.

Ormož 2004, Ilirska ulica. Ekipa pri čiščenju in dokumentiranju ostalin objektov iz časa KŽG. Foto: I. Tušek.

Ormož 2004, Ilirska ulica. Očiščena jama, št. 10, z ognjiščem (rdeča žgana glina). Foto: I. Tušek.

Prazgodovinska keramika, viječki, svitki in odlomek prenosne peči. Foto: I. Tušek.

Vse te najdbe kažejo na ostaline že pred leti z arheološkimi izkopavanji (Pokrajinski muzej Ptuj in ZVKDS OE Maribor) dokumentirano bronastodobno naselbino, utrjeno z nasipom in jarkom iz obdobja KŽG. Utrjenih mest na obrobju strmine proti reki Dravi nismo našli, saj na tem delu naselbine utrditev ni bila potrebna.

Ključne besede

Prazgodovinska doba, kultura žarnih grobišč (KŽG), odlomki keramike, plastično rebro s prstnimi odtisi, sledi lesenih kolov, ilovnati omet, kurišče in bronasta igla.

Povzetek

V mestnem jedru Ormoža smo leta 2004 opravili arheološko zaščitno izkopavanje na parc. št. 991/1, 991/2 in 992/2, vse k.o. Ormož, lastnik Slavko Kosi. Območje sodi na rob z nasipom omejene in zaščitene arheološke dediščine bronastodobne naselbine v Ormožu, ki ima v registru kulturne dediščine R Slovenije št. EŠD 500.

Po strojnem snemanju vrtnega humusa, v katerem je bilo veliko odlomkov bronastodobne keramike z značilnim plastičnim rebrom na zunanji površini loncev, na katerih so odtisi prstov izdelovalca. Najdeni so tudi trakasti ročaji črno sivo žganih skodelic, ki so presegali ustja, ploski jezičasti držaji, polomljeni kosi glinastih piramidalnih uteži, kosi prazgodovinskega rdeče ožganega glinastega ometa, bikonična glinasta vretenca z luknjo v sredini (viječke) in odlomke preluknjane ožgane plošče ražnja in odlomke rešetke prenosne peči.

Večja jama št. 10 je imela rdeče ožgane robove in notranjost, kar dokazuje kurišče in ob njem manjši zbiralnik za vodo. Tako smo dodali še en kamenček v mozaik bronastodobne naselbine in njenih prebivalcev v času med 11. in 8. stoletjem pr.n.št.